

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 28 Kasım 2018

Küresel Eşitsizlik

Kanımızca küresel ekonominin bugün içindeki en büyük sorunu, “eşitsizlik” ve “sosyal dışlanma” oluşturuyor. *Ötekileştirme, yabancılaştırma, dışlama* bir yandan etnik, cinsiyet ve dini mezhep ayrımcılığıyla beslenir, açık şiddete dönüşürken, bir yandan da demokrasi – özellikle katılımcı demokrasi—kurumlarına olan güveni temelinden sarsıyor, geniş insan yığınlarını açık faşizme, baskıcı rejimlere, otoriterliğe mahkum (ve hayran) kılıyor.

Dünya Eşitsizlik Laboratuvarı tarafından yayınlanan *2018 Dünya Eşitsizlik Raporu* (*) bu koşullarda elimize ulaştı. Rapor, gerek gelir, gerekse servetlerin dağılımındaki eşitsizliğin 2018 itibarıyla belki de insanlık tarihinde görülmemiş bir boyuta ulaştığını belgeliyor. Rapor yazarlarına göre, iki dünya savaşı arasında *göreceli olarak* düzelmeye gösteren gelir (ve fırsat) eşitsizlikleri, özellikle 1980 sonrasında derinleşecek ve 2018’e gelindiğinde yerkürenin hemen her köşesinde yadsınılamaz bir gerçekliğe dönüşecektir. Nitekim, 1980’den bu yana dünya ekonomisinde büyüyen refahtan en yüksek gelirli yüzde 1’lik kesimin aldığı pay, altta kalan yüzde 50’lik kesimin payının iki misli oranda olmuştur. Nüfusun en yüksek gelirli yüzde 10’luk kesiminin milli gelirden aldığı pay Avrupa Birliği ülkelerinde yüzde 37, Çin’de yüzde 41; ABD ve Kanada’da yüzde 47; Brezilya’da yüzde 55, Orta Doğu ülkelerinde ise yüzde 61’e ulaşıyor.

Dünya’da en yüksek gelirli yüzde 1’lik nüfusun milli gelirden aldığı payın ortalaması yüzde 27; buna karşın aşağıda kalan yüzde 50’lik nüfusun aldığı pay ortalama sadece yüzde 12. Avrupa’da bu oranlar sırasıyla yüzde 18 ve yüzde 14. Eşitsizlik Laboratuvarı’nın rakamlarını tamamlayan OXFAM çalışmaları, 2016 itibarıyla yaratılan servetin yüzde 82’sinin dünyanın en zengin yüzde 1’lik nüfusu tarafından el konulduğunu belgeliyor. Gelirin eşitsizliği, fırsat eşitsizliği ile birlikte başat gidiyor.

ABD’de en zengin yüzde 1’in elde ettiği gelir Büyük Buhran diye anılan 1930’lar öncesinden bu yana en yüksek ivmesini yaşamakta. Kabaca 14,000 aile (nüfusun binde biri!) Amerikan gelirinin yüzde 22.2’sine sahipken, nüfusun yarısı gelirin sadece yüzde 3’ünü kazanabilmekte. Bu haliyle Amerikan ekonomisi yüksek duvarlar ve hendeklerle çevrili şatolarda yaşayan derebeylerine karşın binlerce topraksız serfin yaşam mücadelesi verdiği orta çağ karanlığını andırıyor.

ABD’de gelir eşitsizliğinin ana kaynağının eğitim sistemindeki fırsat eşitsizliği olduğu belirtilmekte. 1980’lerin neoliberal (hakem-?) devletinin uyguladığı maliye politikasındaki vergi eşitsizlikleri de net gelir eşitsizliğini körükleyen bir ikinci unsur. Avrupa’da ise sosyal refah devletinin kazanımlarının ticarileştirilerek tasfiye edilmesi ve yeni rant araçlarının bir uzantısı haline getirilmesi eşitsizliğin bir diğer yönünü oluşturuyor.

Bu karanlık koşulların yarattığı çaresizlik ve yıkım, Trump, Bolsonaro ve benzeri dikta heveslilerinin ötekileştirme ve yabancılaştırmaya dayalı şiddeti yücelten siyasetlerinin de ana kaynağını oluşturuyor.

(*) Dünya EŞitsizlik Raporu, 2018. <https://wir2018.wid.world/>